

**MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII**

**METODOLOGIA
DE EVALUARE PRIN DESCRIPTORI
LA DISCIPLINA EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE
(clasele V-XII)**

Chișinău, 2022

Aprobată prin ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr.894/2020, completată în conformitate cu ordinul Ministerului nr.1398/2021 și ordinul Ministerului nr. 809/2022.

Grupul de autori (2022):

Corina LUNGU, coordonator, consultant principal, MEC

Iosif MOLDOVANU, coach și consultant în drepturile copilului, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC)

Petru GOLBAN, grad didactic superior, profesor de *Istoria românilor și universală și Educație pentru societate*, LT „Lucian Blaga”, mun. Chișinău

Olga ELPUJAN, grad didactic superior, profesoară de *Educație pentru societate*, IP LT „Ion Creangă”, mun. Bălți

Natalia CEBOTAR, grad didactic superior, profesoară de *Istoria românilor și universală și Educație pentru societate*, IP Gimnaziul Sîrcova, r- nul Rezina

Grupul de autori (2021):

Corina LUNGU, coordonator, consultant principal, MEC

Iosif MOLDOVANU, coach și consultant în drepturile copilului, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC)

Diana GALANTON, grad didactic superior, profesoară de *Educație pentru societate*, IP LT „Mihai Eminescu”, mun. Bălți

Olga ELPUJAN, grad didactic superior, profesoară de *Educație pentru societate*, IP LT „Ion Creangă”, mun. Bălți

Natalia CEBOTAR, grad didactic superior, profesoară de *Istorie și Educație pentru societate*, IP Gimnaziul Sîrcova, r- nul Rezina

Grupul de autori (2020) :

Corina LUNGU, coordonator, consultant principal, MECC

Olga ELPUJAN, grad didactic superior, profesoară de *Educație pentru societate*, IP LT „I. Creangă”, mun. Bălți

Natalia CEBOTAR, grad didactic superior, profesoară de *Istorie și Educație pentru societate*, IP Gimnaziul Sîrcova, r- nul Rezina

Iosif MOLDOVANU, consultant - facilitator, CIDDC

Grupul de autori (2019) :

Corina LUNGU, coordonator, consultant principal, MECC

Iosif MOLDOVANU, consultant-facilitator, CIDDC

Grupul de autori (2018) :

Corina LUNGU, coordonator, consultant principal, MECC

Iosif MOLDOVANU, consultant-facilitator, CIDDC

Ala GHERMAN, director, LT „L. Deleanu”, mun. Chișinău
Ana NOVIC, director, LT „B. Dînga”, or. Criuleni

Natalia DARII, director, Școala primară, or. Ștefan-VodăGalina
GUMEN, șefa Centrului Metodic, OLSDI Briceni

Traducere

Galina GUMEN, șefa Centrului Metodic, OLSDI Briceni

Recenzenți

Călin RUS și Oana NEȘTIAN-SANDU, Institutului Intercultural Timișoara, experți ai Consiliului
Europei

**METODOLOGIA
DE EVALUARE PRIN DESCRIPTORI
LA DISCIPLINA EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE
(clasele V-XII)**

PRELIMINĂRI

1. *Metodologia de evaluare prin descriptori la Educație pentru societate* (în continuare Metodologie) stabilește modul de organizare a procesului de evaluare.
2. Metodologia este elaborată în conformitate cu principiile și în spiritul următoarelor documente:
 - Convenția cu privire la Drepturile Copilului (1989);
 - Carta Consiliului Europei privind Educația pentru Cetățenie Democratică și Educația pentru Drepturile Omului (2010);
 - Cadrul de Referință European al Competențelor pentru Cultură Democratică (2018);
 - Codul Educației al Republicii Moldova (2014);
 - Curriculumul la disciplina Educație pentru societate în învățământul gimnazial și liceal (ordinul MECC nr. 1124/2018).

I. EVALUAREA PRIN DESCRIPTORI: SCOP, OBIECTIVE ȘI PRINCIPII

I.1. Scopul și obiectivele evaluării

3. Scopul de bază al Metodologiei este de a reglementa acțiunile cadrelor didactice în proiectarea și realizarea unui proces sigur, incluziv și respectuos de evaluare a rezultatelor învățării.
4. Evaluarea prin descriptori la disciplina *Educație pentru societate* are următoarele obiective:
 - a obține o înțelegere a progresului elevilor/elevelor în dezvoltarea competențelor specifice disciplinei;
 - a identifica tendințele în progresele pe care le fac elevii/elevele în procesul de formare a competențelor pentru cultura democratică;
 - a decide asupra progreselor actuale ale elevilor/elevelor și a obiectivelor viitoare de învățare, astfel încât învățarea ulterioară să poată fi adaptată, permițând elevilor/elevelor să atingă aceste obiective;
 - a constata dificultățile specifice de învățare, astfel încât demersul educațional ulterior să poată fi adaptat pentru a ajuta elevii/elevele să depășească aceste dificultăți;
 - a oferi feedback profesorilor cu privire la modul în care învățarea și evaluarea ar putea fi adaptate pentru a obține o eficacitate mai mare;
 - a stabili eficiența unei intervenții educaționale particulare și/ sau a unui program de învățare.

I.2. Principiile evaluării

5. În organizarea evaluării la disciplina *Educație pentru societate* sunt respectate următoarele principii:
 - Principiul validității: evaluarea trebuie să descrie și/sau să măsoare cât mai exact nivelul de competență sau rezultatele învățării, și nu alte rezultate neintenționate sau alți factori străini. O evaluare validă este cea care descrie cu acuratețe atingerea rezultatelor preconizate de învățare.

- Principiul fiabilității: evaluarea ar trebui să producă rezultate care sunt coerente și stabile. O evaluare fiabilă/sigură este una care generează rezultate similare dacă procedura de evaluare va fi administrată din nou aceluiași/aceleiași elev/eleve, dar de alt evaluator.
- Respectul: evaluarea bazată pe respect deplin îi poate motiva pe cei evaluați să înțeleagă și să accepte evaluarea și scopurile acesteia. Procedurile de evaluare trebuie să respecte întotdeauna demnitatea umană și drepturile celor care învață și care sunt evaluați.
- Principiul echității: evaluarea trebuie să fie corectă și nu trebuie să favorizeze sau să dezavantajeze nici un grup sau individ. O metodă echitabilă asigură tuturor elevilor/ elevelor oportunități egale de a-și arăta nivelul de competență. Inechitatea în evaluare poate apărea din mai multe motive. De exemplu, o evaluare care prevede ca elevii/ elevele să aibă acces de la domiciliu la dispozitive de informare/comunicare ar putea să facă discriminări față de cei/cele care nu au astfel de posibilități. O evaluare care impune ca elevii/ elevele să aibă cunoștințe despre cultura grupului majoritar ar putea să discrimineze pe elevii/elevele din grupurile minoritare. Metodele de evaluare care sunt nedrepte și discriminatorii față de posibilitățile diferite ale elevilor/elevelor sau aparținerea acestora la alte tipuri de grupuri minoritare nu ar trebui utilizate.
- Principiul transparenței: elevii/elevele primesc în prealabil informații explicite, exacte și clare despre scopul evaluării și criteriile de evaluare. Activitățile de evaluare se vor realiza cu știrea sau chiar la cererea celor evaluați sau a reprezentanților legali ai/ale acestora, rezultatele evaluărilor aducându-se la cunoștința celor interesați în mod operativ și în formă corespunzătoare. Modalitatea de a acorda calificativele trebuie să fie cunoscută de elevi/eleve și de reprezentanții legali.
- Principiul aplicabilității: metodele de evaluare trebuie să fie posibile de utilizat practic de către profesori, având în vedere resursele disponibile, timpul și constrângerile practice.

I.3. Cerințe în procesul de evaluare

6. Pentru a respecta principiile enunțate mai sus, în procesul de evaluare la disciplina *Educație pentru societate*, cadrul didactic:

- 6.1** Încurajează implicarea elevului/elevei în mod firesc în activitățile proiectate. Drept urmare, elevul/eleva nu va percepe evaluarea și observarea comportamentelor sale ca pe o sursă de disconfort și stres permanent;
- 6.2** Asigură respectarea dreptului elevului/elevei la intimitate și la confidențialitate, în special în ceea ce privește valorile și atitudinile sale;
- 6.3** Manifestă sensibilitate la formularea feedbackului, comentariilor și la anunțarea rezultatelor evaluării, punând accentul pe aspectele pozitive și nu pe cele deficitare, și evitând umilirea, descurajarea sau afectarea negativă a percepției de sine a elevilor/elevelor.

7. Evaluarea prin descriptori la disciplina *Educație pentru societate* solicită de la cadrul didactic:

- a proiecta activități și produse care materializează rezultatele procesului de învățare (atitudini, deprinderi, capacități, cunoștințe, motivații s.a.);
- a crea condiții și situații reale/autentice de realizare a activităților și produselor școlare de către elevi/eleve;
- a analiza activitățile și produsele, realizate de către elevi/eleve, în baza descriptorilor de competență.

II. CARACTERISTICILE EVALUĂRII PRIN DESCRIPTORI

8. Prezenta Metodologie include descriptori pentru cele 20 de competențe din Cadrul de referință al competențelor pentru cultura democratică al Consiliului European, definite în calitate de competențe specifice ale disciplinei *Educație pentru societate*.

9. Descriptorii de competență:

- reprezintă descrieri de comportamente observabile, manifestate de către elevi/eleve în diverse situații de învățare și viață sau reflectate în produsele activității acestora;
- oferă un set de descrieri pozitive ale comportamentelor observabile care indică faptul că o persoană a atins un anumit nivel în formarea a unei/unor competențe;
- desemnează comportamente ale elevilor/elevelor manifestate în mod firesc, succedate în mod logic și continuu și nu declanșate în mod artificial și izolat;
- corelează cu unitățile de competență, competențele specifice și cu profilul absolventului/absolventei stabilite de Curriculumul la disciplina *Educație pentru societate*;
- dețin rolul de criterii riguroase și obiective de acordare a calificativelor;
- îndeplinesc funcția de etalon în evaluare care să producă rezultate comparabile, relativ standardizate, manifestate în diverse situații de către aceeași persoană.

10. Descriptorii de competență sunt eșalonați pe clase în conformitate cu:

- particularitățile de vârstă ale elevilor/elevelor;
- contextele educaționale pe clase;
- unitățile de învățare curriculare;
- produsele învățării recomandate de Curriculumul la disciplină.

11. Evaluarea bazată pe observarea comportamentelor specificate prin descriptori indică:

- competențele formate la elevi/eleve într-o perioadă rezonabilă de timp (an de studii/ciclu) și manifestate în diferite situații și contexte;
- unitățile de competență și competențele curriculare care urmează a fi dezvoltate în activitățile educaționale următoare.

III. ORGANIZAREA PROCESULUI DE EVALUARE PRIN DESCRIPTORI

III.1. Sursele și structura procesului de evaluare

12. Evaluarea prin descriptori constituie parte componentă a procesului educațional la disciplina *Educație pentru societate* și se realizează prin:

- observarea comportamentelor elevilor/elevelor pe parcursul activităților, inclusiv în procesul de elaborare/realizare și prezentare de către elevi/eleve a produselor învățării în diferite situații și contexte de relaționare;
- activitățile de reflecție, autoevaluare și evaluare reciprocă între elevi/eleve.

13. Utilizarea descriptorilor de competență este strâns legată de observare. Efectuată în mod sistemic și regulat, observarea devine parte determinantă în procesul de evaluare și se realizează cu respectarea principiilor și cerințelor specificate în pct. 5-6.

14. Procesul de evaluare a competențelor elevilor/elevelor se desfășoară pe durata întregului an de studii, conform următorului parcurs:

14.1 Familiarizarea elevilor/elevelor cu Metodologia de evaluare, desfășurată în mod obligatoriu în cadrul lecției de introducere în studiul disciplinei, care include:

- modalitățile de observare a comportamentelor care denotă achiziționarea competențelor specifice disciplinei nu doar la anumite momente dedicate evaluării, ci pe tot parcursul anului de studii, în cadrul orelor și în afara acestora, conform principiului transparenței, enunțat la pct. 5.

- explicații cu referire la faptul că evaluarea nu este un scop în sine, ci un instrument care ajută la verificarea eficacității procesului de formare a competențelor pentru cultură democratică și la orientarea învățării în viitor.
- 14.2.** Observarea, pe parcursul realizării activităților din cadrul fiecărei unități de învățare, a comportamentelor elevilor/elevelor și înregistrarea descriptorilor de competență în *Catalogul clasei*. Cadrul didactic la disciplină acordă timpul și spațiul necesar etapei de reflecție din finalul activităților de învățare pe parcursul fiecărei ore și la toate etapele acesteia.
- 14.3.** *Reflecția*, desfășurată la finele fiecărei unități de învățare (1 oră) și la final de an de studii (1 oră), include reflecții asupra competențelor învățate, reprezentând o sursă valoroasă de informații pentru procesul de evaluare. Reflecția la sfârșit de unitate de învățare și la sfârșit de an de studii nu constituie o evaluare sumativă, ci creează un spațiu de timp necesar pentru aceasta. Astfel, la final de unitate de învățare și la final de an de studii, cadrul didactic stimulează reflecțiile elevilor/elevelor, analizează și le oferă feedback despre cele constatate în procesul de achiziționare a competențelor pentru cultura democratică.
- 14.4.** Stabilirea calificativului este realizată la finalul anului de studii. Cadrul didactic, la ultima lecție, oferă și primește feedback privind finalizarea procesului de învățare.
- 14.5.** Cadrul didactic adaptează, dacă este cazul, procesul de evaluare a competențelor la nevoile și capacitățile elevului/elevei, care învață conform unui plan educațional individualizat.

III.2. Evaluarea prin observarea comportamentelor elevilor/elevelor pe parcursul activităților

15. Evaluarea prin observarea comportamentelor elevilor/elevelor la disciplina *Educație pentru societate* respectă următoarele cerințe/condiții:

- include o varietate de situații, inclusiv răspunsul elevului/elevei la sarcinile specifice, munca efectuată individual în sala de clasă, interacțiuni cu profesorul și cu colegii/colegele în timpul activității în clasă, precum și comportamentul în timpul pauzelor, înainte și după începerea lecțiilor, sau în timpul activităților extracurriculare și/sau extrașcolare;
- se concentrează pe comportamentul verbal, para-verbal și non-verbal, și se mai ia în considerare pe lângă ceea ce se spune și face, aspecte cum ar fi contactul vizual, atitudinile, exprimarea emoțiilor etc;
- servește un instrument eficient pentru elaborarea planurilor educaționale personalizate bine direcționate și utilizarea adecvată și/sau diferențierea strategiilor didactice;
- este efectuată într-un mod care respectă nevoile, ritmul, capacitățile fiecăruiei elev/eleve și contribuie la crearea unei stări de bine în procesul educațional;
- utilizează descriptorii nu doar în observarea, ci și înregistrarea comportamentului observat în catalogul școlar.

III.3. Evaluarea pe baza produselor de învățare realizate de elevi/eleve

16. La evaluarea produsului, cadrul didactic apreciază, în baza descriptorilor, comportamentul manifestat în procesul de elaborare a acestuia, nu rezultatul/produsul final în sine obținut de elevi/eleve.

17. Implicarea elevilor/elevelor în activități de învățare ce generează produse:

- ajută elevii/elevele să-și exploreze valorile, atitudinile, abilitățile, cunoștințele și, în același timp, duc la facilitarea dezvoltării acestora;
- încurajează elevii/elevele să reflecteze critic asupra propriei dezvoltări;
- permite elevilor/elevelor să acționeze în ritmul lor propriu;
- permite elevilor/elevelor să conștientizeze ce competențe au achiziționat;
- oferă informații pentru evaluarea formativă.

18. Activitățile de învățare bazate pe proiect stimulează elevii/elevele să conecteze învățarea, nu numai cu activitățile realizate în clasă, la ore, dar și cu lumea socială, civică sau politică. Pentru a maximiza formarea competențelor elevilor/elevelor, proiectele trebuie să se bazeze pe probleme sau situații legate de viața elevilor/elevelor și a comunității și trebuie construite astfel încât elevii/elevele să aplice concomitent valori, atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică. Având în vedere faptul că activitățile de învățare bazate pe proiect reprezintă o parte importantă din curriculum, acestea constituie și o bogată sursă de informații pentru evaluarea formativă și pentru cea de la sfârșit de an de studii.

III.4. Evaluarea reciprocă și autoevaluarea

19. Evaluarea reciprocă și autoevaluarea sunt metode prin care se obțin simultan mai multe rezultate importante, atât pentru procesul de evaluare, cât și pentru procesul de învățare și de dezvoltare a competențelor. Aceste metode contribuie la implicarea și responsabilizarea elevilor/elevelor, la conștientizarea de către aceștia/acestea a aspectelor învățate, dar oferă de asemenea informații deosebit de valoroase cadrului didactic pentru evaluarea competențelor elevilor/elevelor. Datele oferite de elevi/eleve în procesul de autoevaluare sau de evaluare reciprocă nu sunt în mod obligatoriu preluate ca atare de către cadrul didactic. În anumite cazuri, aceste date pot să nu reflecte în mod adecvat competențele elevilor/elevelor. De aceea, rămâne responsabilitatea cadrului didactic să decidă ce anume preia și cum coroborează rezultatele autoevaluării și evaluării reciproce cu rezultatele observării comportamentului elevilor/elevelor și cu analiza modului în care competențele acestora se reflectă în produsele realizate de elevi/eleve.

20. Evaluarea reciprocă presupune implicarea elevilor/elevelor în oferirea reciprocă de feedback constructiv, centrat pe aspectele pozitive observate și bazat pe egalitate și respect. Aceasta contribuie la socializarea grupului de elevi/eleve, la coparticiparea în formarea semenilor, precum și la intensificarea convingerilor proprii.

21. Autoevaluarea este o formă de evaluare care servește cunoașterii de sine și oferă posibilitatea fiecăruia să descopere sensul propriei valori, să evalueze propria formare, să conștientizeze competențele dezvoltate și să își definească obiectivele și prioritățile de autodezvoltare.

22. Autoevaluarea presupune ca, în baza descriptorilor de competență, elevul/eleva să reflecteze asupra propriului comportament, a învățării și a dezvoltării personale. Înregistrarea produsă este, de obicei, un text reflexiv scris, dar poate include și alte forme de exprimare, inclusiv verbale sau non-verbale, de exemplu, exprimare artistică. Reflecțiile pot fi structurate în mod liber de către elev/ elevă sau pot fi structurate prin utilizarea unui algoritm specific, care este conceput pentru a se asigura că acestea oferă dovezi valide privind rezultatele învățării specifice care sunt evaluate. Printre instrumentele ce pot fi folosite în acest scop sunt: fișele de autoevaluare, jurnalele deschise sau închise, jurnalul reflexiv, fișele de reflecție autobiografică.

23. În procesul de realizare a autoevaluării, elevul/eleva poate să expună situațiile concrete în care s-a manifestat comportamentul racordat la descriptorul de competență, ținând cont și de faptul că într-o anumită situație se pot manifesta simultan comportamente corespunzătoare mai multor descriptori.

III.5. Evaluarea formativă

24. Evaluarea formativă la disciplina *Educație pentru societate* constituie un proces de colectare și interpretare a informațiilor despre succesul învățării unui individ, pe care elevul/eleva și/sau profesorul le pot folosi pentru a stabili obiective de învățare și a planifica alte activități de învățare.

25. Evaluarea formativă presupune oferirea de feedback din partea profesorului, ceea ce duce la creșterea gradului de conștientizare a elevului/elevei în ceea ce privește învățarea, la identificarea

competențelor care sunt vizate în planificarea ulterioară, a aspectelor care trebuie ajustate și a punctelor forte în baza cărora pot fi dezvoltate alte elemente.

26. Disciplina *Educație pentru societate* nu include evaluări sumative la finele unității de învățare și la final de an de studii. Produsele realizate de către elevi/eleve nu se apreciază prin calificative, dar se evaluează manifestările de comportament corespunzătoare descriptorilor din tabelele 1-8.

27. Evaluarea la finele anului de studiu la disciplină *Educație pentru societate* include cuantificarea competențelor formate în baza descriptorilor, pe baza următoarelor calificative: „foarte bine” (FB), „bine” (B), „suficient” (S).

28. Pentru stabilirea calificativului, la final de an școlar, se aplică următorul algoritm de calculare a numărului de competențe formate:

–100% - 81% sau de la 20 până la 16 din numărul total de competențele formate corespund calificativului foarte bine;

–80% - 56% sau de la 15 până la 11 din numărul total de competențe formate corespund calificativului bine;

–55% - 25% sau de la 10 la 5 din numărul total de competențe formate corespunde calificativului suficient.

III.6. Înregistrarea rezultatelor învățării în catalogul școlar

29. Evaluarea este realizată în bază listei de descriptori corespunzătoare clasei respective (tabelele nr. 1-8). Pentru fiecare dintre cele 20 de competențe specifice sunt determinați doi descriptori. Acești descriptori reprezintă modalități alternative și nu cumulative de exprimare prin comportamente observabile a competențelor specifice.

30. Se consideră formată competența specifică disciplinei, dacă sunt observate comportamente care corespund unui descriptor de la competența respectivă. Nu este obligatoriu ca la fiecare oră și pentru fiecare elev/elevă să fie înregistrat un descriptor.

31. Cadrul didactic are obligația să introducă sistematic și regulat (pe toată durata anului de studii), în catalogul școlar, la pagina rezervată disciplinei *Educație pentru societate*, în dreptul fiecărui elev/eleve, numărul de ordine al descriptorilor de competență corespunzători comportamentelor manifestate de elev/elevă și care reflectă competențele specifice ale disciplinei.

32. În catalogul școlar, pe parcursul anului de studii, se înregistrează doar un descriptor specific unei competențe. La manifestarea celui de-al doilea descriptor al aceleiași competențe, acesta poate fi consemnat în catalog, în limitele spațiului disponibil. Determinarea calificativului, la sfârșitul anului de studii, presupune luarea în considerare doar a unui descriptor specific fiecărei competențe (conform punctului 28 din prezenta metodologie).

33. Cadrul didactic, până sau după consemnarea numărului unui descriptor în catalogul școlar, oferă feedback comportamental elevului/elevei. Forma (oral sau scris) și modalitatea de oferire a feedbackului este stabilită împreună cu elevul/eleva (de exemplu, agenda elevului/elevei la rubrica note, caietul elevului/elevei, jurnalul personal etc.). Feedbackul oferit trebuie să fie:

- imediat: reacția inversă este oferită elevului/elevei imediat ce cadrul didactic a decis să înregistreze în catalogul școlar numărul descriptorului de competență;
- complet: cadrul didactic descrie fapte obiective/comportamentele pozitive și constructive manifestate de elev/elevă, fără a le interpreta, care denotă manifestarea unei competențe specifice. Cadrul didactic se asigură că elevul/eleva a înțeles ce i-a spus și răspunde la eventualele întrebări de clarificare;
- prietenos: informația oferită individual sau unui grup de elevi/eleve care au manifestat aceleași comportamente trebuie să fie pe înțelesul elevului/elevei, sensibilă la nevoile și

capacitățile fiecăruia;

- continuu: procesul de oferire a feedbackului are loc pe tot parcursul anului de studii începând cu reacții comportamentale după realizarea unor sarcini/activități de învățare punctuale până la înregistrarea numărului de competență în catalogul școlar.

34. De asemenea, este posibil, în special la ora de reflecție, ca pentru unii elevi/unele eleve să fie observați un număr mai mare de descriptori, corespunzători mai multor competențe specifice. În acest caz, cadrul didactic înregistrează descriptorii identificați în spațiile libere anterioare zilei în care a avut loc ora.

35. Elevul/eleva care se transferă, pe parcursul anului de studii, dintr-o instituție în alta nu susține diferențe de program. Până la finele anului de studii, cadrul didactic observă comportamentul elevului/elevei în timpul lecțiilor și în alte contexte educaționale, consemnând descriptorii manifestați în catalogul școlar. Elevii/elevele care au studiat peste hotare, s-au transferat într-o altă instituție de învățământ cu schimbarea modelului de Plan - cadru în învățământul liceal sau din alte motive, li se stabilește o sesiune de susținere a diferenței de program pentru fiecare an de studii (din ciclul gimnazial sau liceal). Aceasta presupune activități în grup în cadrul lecțiilor și în afara lor și reflecții individuale sau/și în grup mic, în scris sau oral, în timpul cărora elevul/eleva și profesorul determină descriptorii de competență observați și nu prevede sub nici o formă probe de evaluare sumativă.

36. Calificativul final la EPS înregistrat:

- în *Certificatul de studii gimnaziale*, este calificativul anual al elevului/elevei obținut în clasa IX-a;

- în *Diploma de Bacalaureat*, este cel mai înalt calificativ anual obținut de către elev/elevă pe parcursul claselor X-XII.

37. În catalogul școlar, la disciplina *Educație pentru societate*, cadrul didactic înregistrează:

- zilnic - data, prezența la ore a elevilor/elevelor, conținuturile curriculare la ore și tema pentru acasă, dacă aceasta este planificată;

- sistematic și pentru fiecare elev/elevă (în rubrica notarea rezultatelor învățării) numărul de ordine al descriptorilor care s-au manifestat în mod firesc, oferind elevului/elevei feedback descriptiv/comportamental;

- la final de an de studii – calificativul (FB, B, S) acordat fiecărui elev/elevă, conform pct. 28 al prezentei Metodologii, oferind elevului/elevei feedback descriptiv/comportamental;

- pentru elevii/elevele care au acumulat un număr mare de absențe pe parcursul anului de studii (și nu mai este spațiu pentru consemnarea descriptorilor de competență în catalogul școlar), ca rezultat al parcurgerii programului de recuperare/ameliorare, descriptorii de competență manifestați se consemnează într-un proces verbal. Acești descriptori se iau în calcul la stabilirea calificativului la disciplină, care se înscrie în catalogul școlar, iar la rubrica note, cadrul didactic înregistrează numărul procesului verbal.

38. Cadrul didactic explică într-un mod accesibil elevilor/elevelor și reprezentanților legali ai/ale acestora esența descriptorilor de competență pentru clasa respectivă și îi informează periodic despre modalitatea de înregistrare a rezultatelor învățării în catalogul școlar.

39. Prezenta Metodologie este obligatorie pentru cadrele didactice și cele de conducere și intră în vigoare la data aprobării.

Tabelul nr. 1. DESCRIPTORI DE COMPETENȚĂ, clasa a V-a

Nr.	Competență	Descriptori de competență
1.	Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	1. Susține că drepturile specifice ale copiilor trebuie respectate și protejate de către toți membrii societății 2. Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului
2.	Valorizarea diversității culturale	3. Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată pozitiv și apreciată corespunzător 4. Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite pe care le au alte persoane în societate
3.	Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	5. Susține că școala trebuie să fie un mediu în care elevii să acționeze ca cetățeni activi 6. Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect
4.	Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	7. Manifestă interes pentru a învăța despre credințele, valorile, tradițiile și viziunile asupra lumii ale altor persoane 8. Exprimă curiozitate față de alte credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale
5.	Respect	9. Oferă spațiu celorlalți pentru a putea exprima liber opiniile 10. Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale
6.	Spirit civic	11. Colaborează cu alte persoane pentru cauze de interes comun 12. Exprimă disponibilitatea de a participa la luarea deciziilor colective
7.	Responsabilitate	13. Arată că acceptă responsabilitatea pentru propriile acțiuni 14. Își realizează sarcinile cât de bine poate
8.	Auto-eficacitate	15. Exprimă încredere că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat 16. Exprimă convingerea că situațiile dificile pot fi depășite
9.	Toleranța ambiguității	17. Interacționează pozitiv cu alte persoane care au puncte de vedere diferite 18. Recunoaște situațiile ambigue
10.	Abilități de învățare autonomă	19. Realizează sarcini de învățare în mod independent 20. Poate aduna informații în mod eficace folosind o varietate de tehnici și surse
11.	Abilități analitice și de gândire critică	21. Folosește dovezi pentru a-și susține părerile 22. Poate analiza o situație înainte de a lua o decizie
12.	Abilități de ascultare și observare	23. Ascultă în mod activ diferite păreri 24. Reține detalii cu privire la comportamentul altor persoane
13.	Empatie	25. Poate explica de ce se supără o persoană 26. Încearcă să-i înțeleagă mai bine pe cei din jur imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor
14.	Flexibilitate și adaptabilitate	27. Se adaptează bine la diferite cerințe și contexte 28. Își modifică părerile dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar

15.	Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	29. Reușește să interacționeze eficient cu ceilalți, comunicând cu claritate 30. Utilizează metode de comunicare non-verbale (gesturi, mimică) pentru a transmite sensul dorit
16.	Abilități de cooperare	31. Construiește relații pozitive cu alte persoane dintr-un grup 32. Acționează în concordanță cu deciziile și activitățile echipei
17.	Abilități de rezolvare a conflictelor	33. Poate comunica cu părțile conflictuale în mod respectuos 34. Poate identifica opțiuni de rezolvare a unui conflict
18.	Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	35. Poate reflecta critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul 36. Poate reflecta critic asupra propriilor motivații, nevoi și scopuri
19.	Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	37. Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea 38. Poate reflecta critic asupra felului în care diferite stiluri de comunicare pot duce la blocaje în comunicare
20.	Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	39. Poate explica sensul unor concepte cum sunt identitatea, apartenența la grupuri, stereotipurile, prejudecățile, discriminarea, drepturile și responsabilitățile, democrația. 40. Poate explica necesitatea unor proceduri democratice pentru alegerea reprezentanților echipei/ grupului, clasei, școlii.

Tabelul nr.2 DESCRIPTORI DE COMPETENȚĂ, clasa a VI-a

Nr.	Competență	Descriptori de competență
1.	Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	1. Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate 2. Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului
2.	Valorizarea diversității culturale	3. Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele 4. Susține că trebuie să promovăm comunicarea și dialogul între oameni provenind din medii culturale diferite
3.	Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	5. Exprimă părerea că toți cetățenii trebuie să fie tratați în mod egal și imparțial în fața legii 6. Susține că legile trebuie întotdeauna să fie aplicate și îndeplinite în mod echitabil
4.	Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii.	7. Exprimă interes pentru a lucra împreună cu alte persoane care provenind din medii culturale diferite 8. Îi place să aibă discuții cu oameni ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale
5.	Respect	9. Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață atât timp cât acestea nu încalcă drepturile omului 10. Îi tratează pe toți oamenii cu respect indiferent de mediul cultural din care provin
6.	Spirit civic	11. Exprimă angajament de a nu rămâne un spectator atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate 12. Exprimă angajament de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane
7.	Responsabilitate	13. Își respectă angajamentele personale față de alții la timp 14. Își respectă angajamentele față de alții în mod constant
8.	Auto-eficacitate	15. Exprimă convingerea că situațiile dificile pot fi depășite 16. Dacă dorește să se schimbe, exprimă încrederea că poate să o facă
9.	Toleranța ambiguității	17. Interacționează pozitiv fără a avea certitudinea a ceea ce crede și simte celălalt 18. Recunoaște situațiile ambigue
10.	Abilități de învățare autonomă	19. Poate identifica surse relevante de informații pentru a realiza o sarcină de învățare 20. Folosește instrumente și tehnologii ale informației potrivite, în mod eficace, pentru a descoperi noi informații
11.	Abilități analitice și de gândire critică	21. Poate trage concluzii pe baza unei analize a informațiilor 22. Poate compara diferite idei când se gândește la un subiect
12.	Abilități de ascultare și observare	23. Acordă atenție nu doar celor spuse ci și felului în care sunt spuse 24. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor pentru a-și putea da seama de sensul a ceea ce spun
13.	Empatie	25. Poate recunoaște când o persoană din jurul său are nevoie de

		ajutorul său 26. Exprimă compasiune când vede lucruri rele care li se întâmplă altor persoane
14.	Flexibilitate și adaptabilitate	27. Poate schimba deciziile pe care le-a luat în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar 28. Schimbă modul în care explică o idee dacă situația cere acest lucru
15.	Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	29. Își poate transmite mesajul către ceilalți 30. Pune întrebări pentru a se implica în conversații
16.	Abilități de cooperare	31. Poate lucra în mod eficace și respectuos cu alte persoane 32. Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți
17.	Abilități de rezolvare a conflictelor	33. Poate comunica cu părțile conflictuale în mod respectuos 34. Dă dovadă că are abilitatea de a genera soluții practice la conflicte
18.	Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	35. Poate descrie propriile sale motivații 36. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care ceilalți îl/o percep
19.	Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	37. Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea 38. Poate explica felul în care relațiile sociale sunt uneori codate în formele lingvistice care sunt folosite în conversații (de ex., în saluturi, forme de adresare, folosirea înjurăturilor etc.)
20.	Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	39. Poate explica de ce toată lumea are responsabilitatea de a respecta drepturile omului 40. Poate reflecta în mod critic asupra provocărilor legate de drepturile omului care există în propria sa comunitate și societate

Tabelul nr. 3 DESCRIPTORI DE COMPETENȚĂ, clasa a VII-a

Nr.	Competență	Descriptori de competență
1.	Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	1. Apără ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate 2. Exprimă părerea că toate legile trebuie să fie compatibile cu standardele și normele internaționale privind drepturile omului
2.	Valorizarea diversității culturale	3. Susține că trebuie să promovăm comunicarea și dialogul între oamenii provenind din medii culturale diferite 4. Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată și apreciată
3.	Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	5. Susține că școlile trebuie să îi învețe pe elevi despre democrație și cum să acționeze ca cetățeni democratici 6. Susține că legile echitabile și drepte trebuie întotdeauna respectate și urmate
4.	Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	7. Îi place să aibă discuții cu oameni ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale 8. Exprimă că este dispus(ă) să relaționeze cu persoane care sunt percepute ca fiind diferite de sine
5.	Respect	9. Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale 10. Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atât timp cât acestea nu încalcă drepturile omului
6.	Spirit civic	11. Discută despre ceea ce se poate face pentru a îmbunătăți situația comunității 12. Exprimă acceptare a obligațiilor pe care le presupune apartenența la o comunitate
7.	Responsabilitate	13. Dacă rănește sentimentele unei persoane, își cere scuze 14. Dă dovadă că își asumă responsabilitatea pentru propriile greșeli
8.	Auto-eficacitate	15. Dă dovadă de încredere în ceea ce privește luarea deciziilor 16. Exprimă încredere în propria abilitate de a alege metode potrivite pentru realizarea sarcinilor
9.	Toleranța ambiguității	17. Exprimă că este dispus(ă) să ia în considerare informații contradictorii sau incomplete fără a le respinge în mod automat sau a trage concluzii pripite și premature 18. Exprimă dorința ca propriile idei și valori să fie puse la îndoială
10.	Abilități de învățare autonomă	19. Poate integra cunoștințe din diferite materii/ domenii de învățare 20. Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane atunci când e nevoie
11.	Abilități analitice și de gândire critică	21. Dă dovadă că se gândește dacă informațiile pe care le folosește sunt corecte 22. Poate analiza rezultatele probabile ale fiecărei soluții posibile la o problemă
12.	Abilități de ascultare și observare	23. Acordă o atenție deosebită comportamentului celorlalte persoane 24. Poate asculta în mod eficace pentru a descifra sensurile și intențiile altei persoane
13.	Empatie	25. Ia în considerare sentimentele celorlalte persoane atunci când ia decizii

		26. Poate recunoaște când cineva dorește alinare și sprijin emoțional, chiar dacă acea persoană nu arată acest lucru în mod deschis
14.	Flexibilitate și adaptabilitate	27. Dacă ceva nu merge conform planului, își schimbă acțiunile pentru a încerca să atingă scopul 28. Este deschis(ă) la situații noi și neobișnuite
15.	Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	29. Le cere vorbitorilor să repete ce au spus dacă nu îi este clar 30. Poate identifica atunci când două persoane încearcă să spună același lucru dar în moduri diferite
16.	Abilități de cooperare	31. Acceptă responsabilitatea comună pentru munca în colaborare 32. Acceptă o varietate de roluri atunci când lucrează în grupuri
17.	Abilități de rezolvare a conflictelor	33. Dă dovadă că are abilitatea de a genera soluții practice la conflicte 34. Poate asculta părțile conflictuale pentru a identifica interese comune
18.	Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	35. Poate explica felul în care caracteristicile sale personale îi influențează comportamentul în diferite situații 36. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe
19.	Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	37. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație 38. Poate descrie câteva efecte pe care le pot avea diferitele stiluri de folosire a limbajului în situații sociale și de muncă
20.	Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	39. Poate explica înțelesul unor concepte politice de bază, incluzând democrație, libertate, cetățenie, drepturi și responsabilități 40. Poate explica înțelesul unor concepte juridice de bază, incluzând justiție, egalitate, nevoia de legi și regulamente și statul de drept

Tabelul nr. 4 DESCRIPTORI DE COMPETENȚĂ, clasa a VIII-a

Nr.	Competență	Descriptori de competență
1.	Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	1. Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane 2. Apără ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.
2.	Valorizarea diversității culturale	3. Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale 4. Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificități culturale și a specificităților culturale ale celorlalți
3.	Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	5. Susține că democrația trebuie întotdeauna protejată și respectată ca fundament esențial al acțiunilor realizate împreună cu ceilalți membri ai societății 6. Exprimă părerea că deciziile publice trebuie întotdeauna luate și aplicate în conformitate cu legile și regulamentele
4.	Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	7. Exprimă curiozitate față de alte credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale 8. Caută să aibă contact cu alte persoane pentru a învăța despre cultura lor
5.	Respect	9. Îi tratează pe toți oamenii cu respect indiferent de mediul cultural din care provin 10. Exprimă atitudini de respect față de credințele, practicile și stilurile de viață adoptate de alte persoane, atât timp cât acestea nu încalcă drepturile omului
6.	Spirit civic	11. Exprimă că este dispus(ă) să coopereze și să lucreze cu ceilalți 12. Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate
7.	Responsabilitate	13. Își asumă răspunderea pentru propriul comportament 14. Respectă termenele
8.	Auto-eficacitate	15. Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri 16. Dă dovadă de încredere că știe cum să gestioneze situații neprevăzute datorită ingeniozității sale
9.	Toleranța ambiguității	17. Caută discuții cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale 18. Când are de făcut o alegere legată de cum să răspundă la o anumită situație, poate trece de la o perspectivă culturală la alta
10.	Abilități de învățare autonomă	19. Poate folosi tehnologii ale informației în mod eficace pentru a accesa, cerceta, organiza și integra informațiile 20. Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent
11.	Abilități analitice și de gândire critică	21. Folosește dovezi convingătoare pentru a emite judecăți 22. Poate analiza diferite puncte de vedere, produse sau practici din cadrul altor culturi
12.	Abilități de ascultare și observare	23. Îi ascultă pe ceilalți în mod activ 24. Observă cum persoanele din alte culturi reacționează în moduri diferite la aceeași situație
13.	Empatie	25. Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte 26. Exprimă ideea că, atunci când se gândește la persoanele din alte țări, împărtășește bucuriile și tristețile acestora

14.	Flexibilitate și adaptabilitate	<p>27. Dă dovadă că are abilitatea de a depăși temerile, grijile și nesiguranța legate de întâlnirea și interacțiunea cu alte persoane care au o apartenență culturală diferită de a sa</p> <p>28. Când vorbește cu persoane cu o apartenență culturală diferită, își ajustează tipul de gesturi pe care le folosește cu acestea în mod corespunzător</p>
15.	Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<p>29. Poate recunoaște diferitele moduri de vorbire folosite în cel puțin o altă cultură sau grup social</p> <p>30. Poate gestiona blocajele în comunicare reformulând, revizuind sau simplificând ceea ce nu a fost înțeles în procesul de comunicare</p>
16.	Abilități de cooperare	<p>31. Poate lucra în mod pozitiv cu alte persoane</p> <p>32. Când lucrează într-un grup, solicită și folosește abilitățile, ideile și părerile celorlalți membri ai grupului</p>
17.	Abilități de rezolvare a conflictelor	<p>33. Încearcă să gestioneze conflictul arătând respect pentru opiniile celorlalți</p> <p>34. Poate încuraja părțile implicate în conflicte să se asculte activ una pe cealaltă și să-și împărtășească problemele și grijile</p>
18.	Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<p>35. Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul</p> <p>36. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale</p>
19.	Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<p>37. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care comunicarea interculturală poate influența relațiile dintre oameni aparținând unor culturi diferite</p> <p>38. Poate explica de ce persoanele aparținând altor culturi pot urma norme de comunicare verbală și nonverbală diferite, care au sens din propria lor perspectivă</p>
20.	Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<p>39. Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii</p> <p>40. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care interacțiunile interculturale pot influența situații și evenimente</p>

Tabelul nr. 5 DESCRIPTORI DE COMPETENȚĂ, clasa a IX-a

Nr.	Competență	Descriptori de competență
1.	Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	1.Sușine că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și Respectate 2.Apără ideea că nimeni nu va fi supus torturii, unei pedepse sau unui tratament inuman sau degradant
2.	Valorizarea diversității culturale	3.Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite pe care le au alte persoane în societate 4.Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată și apreciată
3.	Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	5.Exprimă părerea că toate persoanele și instituțiile trebuie să se supună și să răspundă în fața legii 6.Exprimă părerea că trebuie să existe măsuri eficace pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de corupție
4.	Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii.	7.Manifestă interes pentru a învăța despre credințele, valorile, tradițiile și viziunile asupra lumii ale altor persoane 8.Profită de oportunitățile de a întâlni oameni noi
5.	Respect	9.Exprimă respect față de alte persoane ca ființe umane egale 10.Exprimă atitudini de respect față de persoanele care sunt diferite de sine
6.	Spirit civic	11.Exprimă că este dispus(ă) să se ofere voluntar pentru a-i ajuta pe oamenii din comunitate 12.Exercită obligațiile și responsabilitățile aferente cetățeniei active la nivel local, național sau global
7.	Responsabilitate	13.Își asumă răspunderea pentru propriul comportament 14.Își realizează sarcinile cât de bine poate
8.	Auto-eficacitate	15.Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri 16.Exprimă încredere în propria abilitate de a alege metode potrivite pentru realizarea sarcinilor
9.	Toleranța ambiguității	17.Dă dovadă că își poate suspenda temporar judecățile referitoare la alte persoane 18.Lucrează bine în circumstanțe imprevizibile
10.	Abilități de învățare autonomă	19.Caută să clarifice noile informații întrebând alte persoane atunci când e nevoie 20.Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent
11.	Abilități analitice și de gândire critică	21.Poate identifica asemănări și deosebiri între informațiile noi și ceea ce e deja cunoscut 22.Poate analiza puncte de vedere alternative
12.	Abilități de ascultare și observare	23.Ascultă cu atenție diferite păreri 24.Acordă o atenție deosebită comportamentului celorlalte persoane

13.	Empatie	25.Exprimă compasiune pentru o altă persoană care se simte rănită sau supărată 26.Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte
14.	Flexibilitate și adaptabilitate	27.Dă dovadă de flexibilitate când se confruntă cu obstacole 28.Își poate ajusta modul obișnuit de gândire în funcție de nevoi și circumstanțe
15.	Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	29.Își poate transmite mesajul către ceilalți 30.Pune întrebări pentru a se implica în conversații
16.	Abilități de cooperare	31.Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți 32.Acceptă responsabilitatea comună pentru munca în colaborare
17.	Abilități de rezolvare a conflictelor	33.Poate comunica cu părțile conflictuale în mod respectuos 34.Poate aborda persoanele implicate într-un conflict într-un mod adecvat
18.	Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	35.Poate descrie propriile sale motivații 36.Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe
19.	Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	37.Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea 38.Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație
20.	Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	39.Poate descrie diferitele modalități prin care cetățenii pot influența politicile 40.Poate explica felul în care oamenii se pot proteja și apăra de propagandă

Tabelul nr. 6 DESCRIPTORI DE COMPETENȚĂ, clasa a X-a

Nr.	Competență	Descriptori de competență
1	Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	1. Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului 2. Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane
2	Valorizarea diversității culturale	3. Exprimă părerea că diversitatea culturală dintr-o societate trebuie să fie valorizată pozitiv și apreciată 4. Promovează ideea că trebuie să fim toleranți față de credințele diferite pe care le au alte persoane în societate
3	Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	5. Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect 6. Exprimă părerea că persoanele alese în funcții publice nu trebuie să abuzeze de putere sau să depășească limitele autorității stabilite prin lege
4	Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	7. Apreciază pozitiv discuțiile cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale 8. Manifestă toleranță față de persoane cu idei și valori diferite
5	Respect	9. Oferă spațiu celorlalți pentru a se putea exprima 10. Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului
6	Spirit civic	11. Exprimă disponibilitatea de a participa la luarea deciziilor colective la nivelul școlii 12. Se implică activ în alegerea reprezentanților în Consiliul Elevilor
7	Responsabilitate	13. Arată că își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, inclusiv pentru propriile greșeli 14. Demonstrează punctualitate
8	Auto-eficacitate	15. Arată încredere în propria capacitate de a lua decizii 16. Exprimă credința că poate să desfășoare activitățile pe care le-a planificat
9	Toleranța ambiguității	17. Interacționează pozitiv cu alte persoane care au o varietate de puncte de vedere diferite 18. Abordează în mod pozitiv și constructiv situațiile ce presupun incertitudine
10	Abilități de învățare autonomă	19. Poate aduna informații în mod eficace folosind o varietate de tehnici și surse 20. Poate învăța despre subiecte noi cu supervizare minimă
11	Abilități analitice și de gândire critică	21. Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări 22. Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii pentru formularea unui discurs
12	Abilități de ascultare și observare	23. Ascultă cu atenție pentru a descifra sensul celor comunicate și intențiile celor care comunică 24. Observă limbajul corporal al interlocutorului, pentru a înțelege ce

		vrea să spună
13	Empatie	25. Ia în considerare sentimentele altor persoane atunci când ia decizii 26. Încearcă să-și înțeleagă mai bine pe cei din jur imaginându-și cum arată lucrurile din perspectiva lor
14	Flexibilitate și adaptabilitate	27. Își ajustează modul de lucru atunci când e necesar 28. Își modifică părerile dacă i se demonstrează prin argumente raționale că acest lucru este necesar
15	Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	29. Reușește să interacționeze bine cu ceilalți comunicând cu claritate 30. Adresează întrebări ce arată înțelegerea poziției celorlalți
16	Abilități de cooperare	31. Îi ajută pe ceilalți membri ai grupurilor în îndeplinirea sarcinilor comune 32. Participă în mod consecvent la activitățile de grup
17	Abilități de rezolvare a conflictelor	33. Încurajează părțile implicate într-un conflict să se asculte reciproc, împărtășindu-și opiniile și preocupările 34. Utilizează negocierea pentru soluționarea unui conflict
18	Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	35. Poate reflecta în mod critic asupra modalităților în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul 36. Poate reflecta critic asupra propriei persoane din mai multe perspective
19	Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	37. Poate explica felul în care diferite forme lingvistice sunt folosite în diferite situații și contexte 38. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care diferite stiluri de comunicare pot duce la blocaje în comunicare
20	Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	39. Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației 40. Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală

Tabelul nr. 7 DESCRIPTORI DE COMPETENȚĂ, clasa a XI-a

Nr.	Competență	Descriptori de competență
1.	Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	1. Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului 2. Apără ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poate trăi cu demnitate
2.	Valorizarea diversității culturale	3. Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele 4. Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a dezvolta respectul și o cultură a ”convețuirii”
3.	Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	5. Exprimă părerea că toți cetățenii trebuie să fie tratați în mod egal și imparțial în fața legii 6. Exprimă părerea că deciziile publice trebuie luate și aplicate în conformitate cu legile și regulamentele
4.	Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	7. Exprimă interes pentru a lucra împreună cu alte persoane provenind din medii culturale diferite 8. Exprimă că este dispus(ă) să relaționeze cu persoane care sunt percepute ca fiind diferite de sine
5.	Respect	9. Exprimă respect pentru ceilalți pe baza recunoașterii demnității tuturor persoanelor și a drepturilor garantate tuturor 10. Îi tratează pe toți oamenii cu respect indiferent de mediul cultural din care provin
6.	Spirit civic	11. Colaborează cu alte persoane pentru cauze de interes comun 12. Exprimă interes pentru chestiunile și problemele publice
7.	Responsabilitate	13. Arată că acceptă responsabilitatea pentru propriile acțiuni 14. Dă dovadă că își asumă responsabilitate pentru propriile greșeli
8.	Auto-eficacitate	15. Dă dovadă de încredere în propria abilitate de a reuși 16. Dă dovadă de încredere că poate să ia decizii cu privire la cea mai bună modalitate de a gestiona o problemă
9.	Toleranța ambiguității	17. Interacționează bine cu alte persoane care au o varietate de puncte de vedere diferite 18. Exprimă că este dispus(ă) să ia în considerare informații contradictorii sau incomplete fără a le respinge în mod automat sau a trage concluzii pripite și premature
10.	Abilități de învățare autonomă	19. Poate integra cunoștințe din diferite materii/domenii de învățare 20. Dă dovadă că are abilitatea de a monitoriza, defini, organiza în ordinea priorităților și realiza sarcini fără supraveghere directă
11.	Abilități analitice și de gândire critică	21. Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute pentru a obține informații utile pentru progresul viitor 22. Poate analiza dovezile atunci când evaluează un argument
12.	Abilități de ascultare și observare	23. Poate asculta în mod eficace pentru a descifra sensurile și intențiile altei persoane 24. Observă cu mare atenție comportamentul persoanelor din alte

		culturi
13.	Empatie	25. Exprimă compasiune pentru persoanele care sunt tratate nedrept 26. Poate descrie cu acuratețe emoțiile, sentimentele și nevoile altor persoane
14.	Flexibilitate și adaptabilitate	27. Poate schimba deciziile pe care le-a luat în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar 28. Dă dovadă de flexibilitate atunci când interacționează cu persoane cu o apartenență culturală diferită de cea proprie
15.	Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	29. Reușește să interacționeze bine cu ceilalți comunicând cu claritate 30. Poate convinge și negocia cu alte persoane
16.	Abilități de cooperare	31. Lucrează constant cu ceilalți pentru a realiza sarcinile și a atinge scopurile 32. Caută oportunități de a lucra în cooperare cu alte persoane
17.	Abilități de rezolvare a conflictelor	33. Poate identifica opțiuni de gestionare a conflictelor 34. Găsește soluții la conflicte care sunt avantajoase pentru toată lumea
18.	Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	35. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor motive, nevoi și scopuri 36. Poate reflecta în mod critic asupra propriei perspective/propriilor perspective asupra lumii
19.	Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	37. Poate reflecta în mod critic asupra câtorva efecte pe care le pot avea diferitele stiluri de folosire a limbajului în situații sociale și de muncă 38. Poate reflecta în mod critic asupra diferitelor norme de comunicare care sunt folosite în cel puțin o altă cultură sau un alt grup social
20.	Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	39. Poate explica înțelesul unor concepte juridice de bază, incluzând justiție, egalitate, nevoia de legi și regulamente și statul de drept 40. Poate reflecta în mod critic asupra valorilor, comportamentelor și stilurilor de viață care sunt necesare pentru un viitor sustenabil

Tabelul nr. 8 DESCRIPTORI DE COMPETENȚĂ, clasa a XII-a

Nr.	Competență	Descriptori de competență
1.	Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	1. Apără ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate; 2. Exprimă părerea că toate legile trebuie să fie compatibile cu standardele și normele internaționale privind drepturile omului.
2.	Valorizarea diversității culturale	3. Susține că trebuie să promovăm comunicarea și dialogul între oameni provenind din medii culturale diferite; 4. Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificații culturale și a specificațiilor culturale ale celorlalți.
3.	Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	5. Susține că legile trebuie întotdeauna să fie aplicate și îndeplinite în mod echitabil; 6. Susține că democrația trebuie întotdeauna protejată și respectată ca fundament esențial al acțiunilor realizate împreună cu ceilalți membri ai societății.
4.	Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	7. Caută și acceptă oportunități de a întâlni oameni cu valori, obiceiuri și comportamente diferite; 8. Caută să aibă contact cu alte persoane pentru a învăța despre cultura lor.
5.	Respect	9. Exprimă atitudini de respect față de credințele, practicile și stilurile de viață adoptate de alte persoane, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului; 10. Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
6.	Spirit civic	11. Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate; 12. Exprimă angajament de a nu rămâne un spectator atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate.
7.	Responsabilitate	13. Își asumă responsabilitatea pentru propriul comportament; 14. Își respectă angajamentele personale față de alții la timp.
8.	Auto-eficacitate	15. Dacă dorește să se schimbe, exprimă încrederea că poate să o facă; 16. Dă dovadă de încredere că poate să gestioneze evenimente neașteptate în mod eficient.
9.	Toleranța ambiguității	17. Exprimă acceptarea lipsei de claritate; 18. Exprimă dorința că propriile idei și valori să fie puse la îndoială.
10.	Abilități de învățare autonomă	19. Poate folosi tehnologii ale informației în mod eficace pentru a accesa, cerceta, organiza și integra informațiile; 20. Poate evalua credibilitatea surselor de informații sau sfaturilor în mod independent.
11.	Abilități analitice și de gândire critică	21. Poate judeca dacă materialele analizate sunt adevărate, exacte sau de încredere; 22. Poate analiza motivele, intențiile și scopurile persoanelor care generează propagandă, stereotipuri, intoleranță și discurs instigator la ură în mass-media (de ex. ziare, TV).
12.	Abilități de ascultare și observare	23. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor pentru a-și putea da seama de sensul a ceea ce spun; 24. Folosește indiciile nonverbale ale altor persoane pentru a le identifica gândurile și preocupările neexprimate.
13.	Empatie	25. Este afectat(ă) când vede că o persoană este exclusă dintr-un grup;

		26. Identifică cu acuratețe sentimentele celorlalți, chiar și atunci când aceștia nu doresc să le arate.
14.	Flexibilitate și adaptabilitate	27. Își ajustează stilul de interacțiune pentru a interacționa mai eficace cu alte persoane, atunci când e nevoie; 28. Adoptă normele socioculturale ale altor grupuri culturale țintă atunci când interacționează cu membrii acelor grupuri.
15.	Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	29. Poate identifica atunci când o persoană îl/o aude, dar nu ascultă cu adevărat ceea ce spune; 30. Poate gestiona blocajele în comunicare reformulând, revizuind sau simplificând ceea ce nu a fost înțeles în procesul de comunicare.
16.	Abilități de cooperare	31. Îi face pe ceilalți să se simtă confortabil în cadrul grupului atunci când se confruntă cu o problemă; 32. Când lucrează într-un grup, solicită și folosește abilitățile, ideile și părerile celorlalți membri ai grupului.
17.	Abilități de rezolvare a conflictelor	33. Când gestionează conflicte, se concentrează constant pe problemele prezente relevante și evită să lase problemele secundare sau irelevante să influențeze rezultatul; 34. Poate îmbunătăți posibilele compromisuri sau soluții la conflicte.
18.	Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	35. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor sale prejudecăți și stereotipuri și asupra a ceea ce stă la baza lor; 36. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale.
19.	Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	37. Poate descrie diferite norme de comunicare care sunt folosite în cel puțin o altă cultură sau un alt grup social; 38. Poate descrie efecte pe care le pot avea diferitele stiluri de folosire a limbajului în situații sociale și de muncă.
20.	Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	39. Poate descrie efectele pe care le are propaganda în lumea contemporană; 40. Poate explica ce anume îi face pe oameni vulnerabili la propagandă.